1

BOALA – MIJLOC DE STRĂMUTARE ÎN VEŞNICIE*

Înfrânarea şi, în general, asceza sunt o chinuire şi o stricare a organismului nostru, dar ele se întrupează, prind trup şi oase, mai cu seamă în vieţuirea monahală, care împresoară viaţa noastră, ca să ne strămutăm în veşnicie.

În esenţă, această viaţă este un pod pe care treci pe malul celălalt, acolo unde te aşteaptă Dumnezeu, ca să-L vezi „faţă către faţă" (1 Cor. 13, 12). În câteva minute de luptă şi după câteva mici pătimiri în această viaţă, ai deschise înaintea ta, vii şi cu putere, toate visele tale, toate dorirele tale. Înşfaci cu putere viaţa veşnică şi toate dorirele Duhului pentru tine, dar şi propriile tale doriri după viaţa duhovnicească şi veşnică.

Dar trebuie să treci podul acestei vieţi. Un mijloc pentru a-l trece este asceza multă, înfrânarea, robirea trupului (*cf.* 1 Cor. 9, 27), care, adeseori, îmbolnăvesc organismul şi îl fac mai puţin rezistent la condiţiile vieţii.

---

* Cateheză ţinută la Sfânta Mănăstire Simonos Petras, în 07.02.1983.

Un al doilea mijloc sunt bolile peste care dăm în calea noastră și de care suferim. Ele pot fi o binecuvântare, adică să vină de la Dumnezeu, dar pot fi și urmarea greșelilor și a neatenţiilor noastre. De exemplu, stai în curent și răcești. Nu ești atent la alimentaţie și te îmbolnăvești. Toate acestea, când le pui înaintea lui Dumnezeu, în sensul de a I le încredinţa Lui, se transformă de îndată într-un instrument al lui Dumnezeu. Adică omul le smulge din cugetarea trupească și le pune în mâinile lui Dumnezeu.

Odată, un războinic, care în cariera sa militară omorâse mulţi oameni, a ajuns în faţa unei biserici și a fost impresionat de icoane și de pacea care domnea acolo. Atunci, a vrut să-I dea ceva lui Dumnezeu. Ce să-I dea? Pentru că nu avea nimic altceva, I-a dat arma și sabia lui, cu care omorâse atâţia oameni. În cele din urmă, această faptă a fost preludiul vieţii lui următoare: s-a făcut monah. Ceva asemănător sunt și bolile noastre și orice fel de dificultate întâmpinăm, chiar și greșelile noastre.

Strădania de a depăși și de a birui durerea, stricăciunea și moartea este însă printre cele mai mari și mai tragice experienţe pe care le avem. E mai bine ca cineva să moară, decât să lupte ca să nu moară. E mai bine să îmbrățișeze durerea, decât să vrea să nu-l doară nimic. Mai bine să putrezească de mii de ori într-un mormânt, decât să vrea să depășească chinurile inimii și ale trupului.

Cu toate acestea, din cauza neputinţei omenești, Biserica a folosit întotdeauna iconomia, și de aceea numeroase

rânduieli bisericești și monahale se referă la boli[1]. Aceste rânduieli stabilesc când să mergem noi, monahii, la medic, dacă putem să ne vizităm tatăl sau mama atunci când sunt bolnavi, dacă putem merge la înmormântarea lor, precum și alte situaţii asemănătoare.

Părinţii Bisericii s-au ocupat de toate acestea ca să ofere o soluţie neputinţei și neorânduielii noastre omenești, nutrind speranţa că, poate-poate, ne va cuprinde dintr-odată, cândva, dumnezeiasca râvnă, iar inima noastră va simţi că este făcută pentru altceva, nu pentru această stricăciune și pentru acest iad al zbuciumului morţii. Ei s-au ocupat de toate acestea, poate-poate duhul nostru va simţi cândva că a fost insuflat și ne-a fost dat printr-o lucrare personală a Sfântului Duh (*cf.* Fac. 2, 7), iar atunci Îl va trăi pe Cel asemenea lui, pe Sfântul Duh, și va înceta să se mai amestece cu tot ceea ce este material, cu tot ce este cenușă, cu tot ce este condamnat la inexistenţă, pentru că toate vor pieri.

Tot ceea ce trăim aici, toate cele de care ne bucurăm, tot ceea ce gustăm, până și cele mai duhovnicești desfătări și trăiri ale noastre vor pieri acolo sus. Un singur lucru nu va înceta: iubirea pentru Dumnezeu (*cf.* 1 Cor. 13, 8). Chiar și cele mai înalte trăiri ale noastre, cele mai măreţe vederi

[1] *Canoanele apostolice* 69; Timotei al Alexandriei, *Întrebări* 10; Sfântul Vasile cel Mare, *Regulile mari* 55, 4-5, *PG* 31, 1049, 1052; P. Gautier, „Le Typikon de la Theotokos Évérgétis", 26, 28, 41, *REB* 40 (1982), pp. 69, 87; P. Gautier, „Le Typikon de la Théotokos Kécharitôménè", 4, 57, 58, *REB* 43 (1985), v. 329-339, pp. 39, 107; P. Gautier, „Le Typikon du Christ Sauveur Pantocrator", *REB* 32 (1974), v. 379-396, 498-503.

și descoperiri dumnezeiești pe care le avem seamănă cu un soare pictat pe o bucată de hârtie, în comparație cu legătura personală cu Dumnezeu și cu desfătarea de El.

Când cerurile vor fi adunate și vor pieri, pentru a fi create cerurile noi (*cf.* Evr. 1, 11-12; 2 Ptr. 3, 13), unde vor mai fi trăirile noastre duhovnicești, desfătările noastre duhovnicești, bucuriile noastre? Singurul lucru care rămâne în existența noastră este strămutarea, zi și noapte, a inimii noastre în cealaltă viață. Aceste strămutări zilnice în cealaltă viață fac ca cealaltă viață să fie a noastră, și astfel ajungem cuceritorii ei, și nu ne temem, nici nu ne tulburăm că o vom pierde.

Într-un anume fel, cerul este pus cu dreptate la dispoziția omului luptător și, împreună cu cerul, îi este pus la dispoziție tot ceea ce mai există: soarele care luminează cerul și sfinții aflați în cer. Toate sunt ale noastre, toate pentru noi au fost făcute! Pentru noi a fost făcut întregul univers, cosmosul! Toate câte se află în mări, în munți, în adâncuri, în ceruri, pe care nici măcar nu le știm! Nici nu am auzit de ele, nici nu avem vreo legătură cu ele, nici știința nu le cunoaște, ci mereu și mereu le descoperă. Câte alte lumi încă neexplorate vor mai fi existând! Pe toate acestea Dumnezeu le-a făcut pentru noi și le-a creat încă înainte de a fi noi zidiți, numai și numai ca să le fim stăpâni atunci când vom veni la viață, să fim împărații lor, iar ele să fie ale noastre. Toate au fost făcute pentru noi, dar cu atât mai mult cele din Ceruri!

Pentru cine au fost sfinții rânduiți să trăiască? De ce Dumnezeu a iconomisit astfel lucrurile, încât să ne premeargă profetul Zaharia, Sfântul Ignatie, Sfântul Teodor

Stratilat, Marele Antonie, Marele Atanasie, Sfântul Maxim și toți ceilalți sfinți? Pentru noi! Noi suntem stăpânii pământului și ai cerului! În acest fel, Dumnezeu desăvârșește neîncetat trupul Lui, în care ne-a pus și pe noi ca mădulare. Așa cum, aici, ne bucurăm de lucrul mâinilor noastre, tot așa să ne bucurăm și de toate cele pe care le-a făcut Dumnezeu sus, în Cer, pentru noi.

În fiecare zi Îi mulțumim lui Dumnezeu la Dumnezeiasca Liturghie pentru marea Lui binefacere, fiindcă pentru noi i-a făcut cunoscuți pe strămoși, pe părinți, pe patriarhi, pe profeți, pe apostoli, pe propovăduitori, pe binevestitori, pe martiri, pe pustnici, pe asceți. Toți aceștia au fost pregătiți pentru mine, pentru tine, pentru noi, întinații, păcătoșii, oamenii de nimic și trupești, pe care Dumnezeu ne preschimbă în ceea ce este El Însuși. De-am putea să vedem prin această prismă fiecare întâmplare a vieții noastre omenești, chiar și bolile noastre! De-am vedea chiar și cea mai întristătoare întâmplare ca pe o pomenire a lui Dumnezeu!

Astăzi îl prăznuim pe profetul Zaharia. Așa cum numele lui înseamnă „pomenirea lui Dumnezeu", tot așa și pentru noi toate să fie o amintire a Împărăției lui Dumnezeu. Dacă nu vom trăi în acest fel, noi vom fi miluiți de Dumnezeu, dar viața noastră va rămâne nemiluită. Trăind însă așa, simțim ce există cu adevărat, nu numai în jurul nostru, ci și deasupra noastră.

2

CAUZELE BOLILOR, BOLILE SFINŢILOR*

Bolile se datorează câteodată unor cauze sufleteşti sau sunt toane ale sufletului, ca să atragem atenţia celorlalţi şi să ne dea importanţă. De exemplu, sunt bolnav şi cer de la fratele meu un medicament, dar el uită să mi-l aducă. Atunci se iveşte înlăuntrul meu o împotrivire puternică, deşi aş fi putut să-i spun: „Frate, ai uitat să-mi aduci medicamentul!" Dar eu nu accept să-i spun ceva şi, din cauza împotrivirii lăuntrice, mi se face şi mai rău. S-ar putea ca tensiunea să-mi scadă, să mă doară capul sau stomacul sau inima. Atunci Stareţul va fi nevoit să mă viziteze la chilie, fraţii să-mi aducă mâncarea acolo, toată mănăstirea să mă viziteze.

Desigur, nu contest că există şi boli trupeşti reale. S-ar putea, de exemplu, să ai cancer la cap şi să te doară capul. Dar şi cancerul depinde, în mare măsură, de atitudinea ta faţă de viaţă. De obicei, se îmbolnăvesc de

---

* Catehează ţinută la Sfânta Chinovie „Bunavestire a Maicii Domnului", în 17.11.1983.

cancer cei care sunt melancolici, angoasați, care au un substrat lăuntric bolnăvicios. Așa cum, dacă vedeți un copac uscându-se, vă veți da seama că i s-a uscat fie rădăcina, fie măduva, tot așa se întâmplă și cu omul. Așa a făcut Dumnezeu lucrurile. Trupul moare încet-încet atunci când sufletul nu trăiește după Duh.

Când sufletul se îmbolnăvește, se îmbolnăvește și trupul, se întinează și trupul. Așa cum, dacă faci o cangrenă la mână, medicii ți-o vor tăia, pentru că, altfel, cangrena se va răspândi în întregul organism, tot așa transmite și sufletul cangrenele lui trupului. Dar nu putem să tăiem sufletul, să-l scoatem din trup, pentru că atunci trupul va muri. Prin urmare, când sufletul este chinuit de dureri, duce și întregul trup la stricăciune. Aceasta este moartea.

Pe lângă acestea, trupul, „omul din afară", se distruge și din alte motive, se uzează din cauza luptelor duhovnicești, din cauza postului și a privegherii făcute cu judecată. Atunci însă, după cum spune Apostolul Pavel, „omul lăuntric se înnoiește din zi în zi" (2 Cor. 4, 16). De exemplu, nemâncarea a distrus trupul Părinților. De multe ori au ajuns să nu mai poată umbla, dar acestea sunt stări duhovnicești, și nu stări egopate sau nebunești.

De asemenea, se poate ca sfinții să se îmbolnăvească nu numai din cauza luptelor duhovnicești, ci și de cancer sau de alte boli, și să moară. Aceasta pentru că „sfânt" nu înseamnă că nu a făcut greșeli în viață. Toți facem greșeli și nu suntem atenți. Se poate ca acum să nu aibă probleme acute, dar îl chinuie cele vechi. Se poate ca cineva care este indiferent în privința lui

Dumnezeu să trăiască zi de zi în minciună și în înșelare și să spună liniștit că nu a omorât sau că nu a făcut adulter. Sfântul, dacă a spus chiar și o singură minciună, o va plânge întreaga viață, pentru că știe că tatăl minciunii este diavolul (*cf.* In. 8, 44). Atunci cancerul îl va curăța cu totul pe sfânt, pentru că „tot omul este mincinos", după cum spune Scriptura (Ps. 115, 2). Dar oare oamenii lui Dumnezeu, Avraam, Iosif cel preafrumos, Iosif, logodnicul Mariei – despre care rugăciunea împăratului Manase al Iudeii[1] spune că „nu au păcătuit" – oare nu au păcătuit și ei? Avraam nu a păcătuit? Sigur că a păcătuit, și totuși a fost numit strămoș al lui Hristos. David nu a păcătuit? Toți știm că a păcătuit, și totuși a fost numit prieten al lui Dumnezeu și a ajuns o preînchipuire a lui Hristos. Dar despre aceștia spunem că „nu au păcătuit", în raport cu ceilalți oameni, a căror viață este afundată în păcat. Adică, de multe ori când vorbim despre sfințenie avem concepții lumești și absolutizăm lucrurile. Sfințenia însă este altceva, înseamnă cât Dumnezeu primim înlăuntrul nostru, câtă comuniune și legătură avem cu El. Așadar, nu înseamnă că sfinții nu se îmbolnăvesc. Și sfinții au suferit de boli înfrozitoare. Unii au avut hidropică, cum a fost Cuviosul Veniamin[2], și nu mai puteau să iasă pe ușa chiliei. Alții și-au pierdut mințile, precum Sfântul Chiril Fileotul[3].

---

[1] Citită la Pavecerniță Mare.

[2] *Everghetinos* 20, 1, (în lb. greacă) vol. 3, Atena, 2001[7], p. 244.

[3] *Viața și învățăturile Cuviosului Chiril Fileotul*, c. 638 ș.u., (ed.) M. Laggis, Atena, 1987, pp. 308 ș.u.

Cu toate acestea, erau oameni plini de sfinţenie. Dumnezeu îngăduie toate acestea ca să existe diversitate, să nu fie monotonie, ci desăvârșire. Iov a greșit când și-a blestemat ziua nașterii din cauza suferinţelor pe care le avea (*cf.* Iov 3, 1 ș. u.), dar apoi a ajuns la desăvârșire și a rămas preînchipuire a lui Hristos, Cel ce a pătimit și a înviat, Care le-a pierdut pe toate, dar le-a redobândit.

Toate aceste exemple ne arată că suferinţele sunt necesare și pentru sfinți, mai ales suferinţele grele. Bolile sfinților însă sunt o binecuvântare, deoarece fac să coboare binecuvântările lui Dumnezeu. Când un bolnav rabdă boala pentru Hristos, pentru Împărăția cerurilor, atunci binecuvântările lui Dumnezeu cad pe pământ ca o ploaie. Folosesc verbul „rabdă" (ὑπομένει), pentru că exprimă așteptarea lui Dumnezeu. Sfântul rabdă boala pentru Dumnezeu, iar atunci, chiar dacă nu poate să se roage – întrucât, bolnav fiind, are puteri scăzute –, răbdarea lui ţine locul rugăciunii, și astfel se abandonează cu totul în mâinile lui Dumnezeu[4], iar atunci Dumnezeu, pentru că este mai bogat decât orice bogătaș, dă mult mai mult decât în orice altă situație.

În ceea ce privește îndeosebi cancerul, acesta nu este o boală apărută în vremea noastră. Astăzi am identificat, pur și simplu, acest fel de boală, în timp ce, în trecut, multe boli se poate să fi fost forme de cancer. Pe atunci, spuneau despre un sfânt că suferă de fiere sau de stomac, fără ca astăzi să știm dacă acea boală nu cumva era o formă de cancer. Sfinții n-au făcut nici radiografii, nici nu

[4] Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte ascetice* 34.

s-au zbătut să-și scape viața. Și-au continuat asceza și așa au putut să trăiască până la sfârșit întru sfinţenie.

Prin urmare, când spunem că boala se datorează mai ales bolilor sufletești, nu înseamnă că bolnavul este întotdeauna un păcătos. S-ar putea să se afle pe calea sfinţeniei. Trebuie însă să cunoaștem realitatea, pentru a ne putea conduce corect pe noi înșine. Dacă încalci, de exemplu, oricare dintre poruncile Domnului, vei cădea în melancolie, în însingurare, vei avea dureri de cap, de mâini, de picioare, de măruntaie, n-o să-ți mai poți târî picioarele, vei fi vlăguit.

Cele mai multe dintre vlăguieli sunt rezultatul stărilor sufletești provenite din încălcarea poruncilor dumnezeiești. Să luăm un exemplu. Sunt monah și primesc vestea că va veni mama mea și îmi spun: „Niciodată nu m-am gândit la ea. Cum de s-a trezit tocmai acum să vină?" În cele din urmă, mama n-o să vină, pentru că a nins în sat. Când aflu, nu pot să zâmbesc, cu toate că am spus că nu vreau să vină. Cum se întâmplă aceasta? Se întâmplă, pentru că înlăuntrul meu se află patima, iubirea mea pentru mama. Adică nu înseamnă că, întrucât am o intenţie bună, am și reușit să ajung numaidecât și desăvârșit.

Există însă și oameni care se îmbolnăvesc mai ușor. Mai ales cei care vor să fie iubiți nu mor niciodată de moarte bună. Mai există și alții, care caută un răspuns sau o înţelegere din partea anturajului sau care au diferite dorinţe. Viața lor e un chin. Așa cum suferi când stai pe cuie, tot așa suferă și sufletul lor.

Fiecare om cu dorinţe este un om nefericit. De exemplu, fata nemăritată care vrea să se mărite, bătrânul

care vrea să nu încărunțească, junele care se simte singur și vrea să-i dea Dumnezeu un prieten. Nefericit este și creștinul care dorește să-I fie pe plac lui Dumnezeu, să ajungă desăvârșit, dar, pentru că încă n-a ajuns așa, e plin de zbucium. Pe unul ca acesta, într-o bună zi, o să-l lase inima, ficatul, plămânii, se va îmbolnăvi. De ce? Pentru că vrea să fie desăvârșit. Dumnezeu nu spune așa ceva. Noi Îi răstălmăcim cuvintele. În esență, toate acestea sunt niște căutări egoiste.

Să mai adăugăm aici și faptul că satana produce în om suferințe care seamănă cu bolile. Medicul vede semnele bolii, dar nu înțelege că acestea sunt rezultatul unei acțiuni demonice, din cauza vieții păcătoase a respectivului om sau a părinților lui. Trebuie să cunoști altă limbă ca să înțelegi asta. Bolile care provin din lucrare demonică nu dispar decât dacă duhul viclean încetează să acționeze. Mai ales atunci când bolnavul este nerăbdător să se facă bine sau se împotrivește lui Dumnezeu pentru ceea ce i se întâmplă, din cauza acestei purtări adeseori se întâmplă să se demonizeze și să se îmbolnăvească și de alte boli. De aceea pacea și răbdarea sunt cel mai bun medicament, cel puțin pentru păstrarea restului de sănătate.

Ceva asemănător este și deochiul sau privirea rea. Deochiul îi afectează pe cei ipocriți, care trăiesc în păcate de bunăvoie, îi afectează pe cei care din voie proprie se întristează și suferă, pe cei care, deși înțeleg ce trebuie să facă, aduc astfel de argumente, încât rămân în întristarea lor și în durere. Deochiul și lucrarea demonică găsesc teren propice în cei care vor să-și înalțe sinele,

egoul lor, dorința lor. Este foarte ușor ca o țigancă de pe drum, o cerșetoare, o babă, un vrăjitor să-i deoache pe unii ca aceștia sau să le facă vrăji, și de atunci să nu le mai meargă bine: ba să-i doară capul, ba piciorul, ba mâna, ba să umble strâmb, să pățească una sau alta. Deși ei merg la biserică, deși se spovedesc și se împărtășesc, nu vor fi vindecați de nimic. Hristos nu poate locui în ei, pentru că există o lucrare demonică.

De exemplu, dacă ești proistamen în mănăstire și faci ceva în așa fel încât ești dat afară din sinaxa Bătrânilor sau dacă ei te nedreptățesc și, în locul tău, pun pe altul – pentru un motiv pe care s-ar putea să ți-l spună sau să nu ți-l spună –, iar tu te înfurii și spui: „Auzi acolo, să mă dea afară pe mine, care le-am făcut atelierul și le-am adus atâția bani...!", ce să-ți mai facă Dumnezeu? Cum te mai poate ajuta? Ceea ce faci e plin de voie proprie, fiindcă știi că trebuie să fii mort, ca monah.

Ar fi trebuit să plângi atunci când te-au făcut proistamen, iar acum, când ești dat afară, să le cazi la picioare plin de recunoștință, pentru că ești mai liber pentru lucrarea duhovnicească. Tu însă cauți ceva omenesc...? Oamenii acestei lumi urmăresc să ajungă puternici, să fie șefi, părerea lor să fie acceptată. La mănăstire însă, părerea personală este înlăturată. Așa cum dacă acoperi un foc, acesta se stinge, tot așa se stinge și duhul (*cf.* 1 Tes. 5, 19) când cauți lucruri omenești. Tot așa se întâmplă și cu Sfânta Împărtășanie. Te împărtășești, dar nu te îndumnezeiești, dimpotrivă, ești ars, iei foc. Deși te împărtășești „spre iertarea păcatelor și spre viața cea veșnică" (*cf.* Mt. 26, 28), tu te îmbolnăvești (*cf.* 1 Cor. 11, 30).

Alt exemplu. Îți spune Stareţul: „Pregătește-te să mergi la Locurile Sfinte! Am făcut rost de banii necesari.“ Mai spune asta și altora. Se întâmplă însă ceva și nu mai poate să ia mulți în pelerinaj, ci doar trei frați. Vine la tine, pe care te consideră monah bun, și îți spune: „N-o să mai mergi la Sfintele Locuri. O să meargă alții.“ Atunci îți spui în sine-ți: „Stareţul mă nedreptățește. Mi-am mâncat zilele în mănăstire, și el trimite în pelerinaj niște imbecili.“ Adică primești cuvântul Stareţului ca și cum ai avea părerea ta. Cugetul tău este lumesc, pentru că, de fapt, ar fi trebuit să nu-ți pese. Oare nu vei ajunge atunci o jucărie a demonilor?

Să avem mintea Domnului (*cf.* 1 Cor. 2, 16), să gândim așa cum vrea Domnul, și atunci nimic nu ne va mai putea supăra în viață!

3

BOALA TRUPEASCĂ ȘI SUFLETEASCĂ. NEBUNII ÎNTRU HRISTOS*

Toți oamenii suntem părtași neputinței și bolii omenești, pentru că suntem cu toții părtași la aceeași fire omenească. Boala este urmarea păcatului, care a întunecat, a secătuit și a dezarticulat firea noastră, și de aceea are urmări în fiecare om. Fiecare persoană primește această fire stricată. Prin urmare, ne împărtășim cu toții de boala omenească, dar într-o măsură și formă diferite. Boala unora se vede, a altora nu se vede, deoarece caracterul lor este diferit. Câți oameni sunt, tot atâtea caractere există, tot atâtea alcătuiri sufletești.

De exemplu, nu suntem cu toții la fel de profunzi, la fel de înțelepți, de echilibrați, de bucuroși. Unul este mai interiorizat, altul mai melancolic, altul mai chinuit, altul mai iresponsabil, altul mai responsabil, altul este obsedat de munca lui, de viața lui, altul are universul sufletesc mai liber, altul mai ferecat. Eu, îndată ce

* Catehează ținută la Sfânta Chinovie „Bunavestire a Maicii Domnului“, în 18.06.1982.

ies în lume, cad în ispite, pentru că educaţia primită de la tata şi de la mama m-a învăţat aşa, pentru că sufletul meu este astfel. Altul iese în lume şi nu simte nimic, îi simte pe toţi ca fraţi. Un altul vede că în jurul lui se fură, dar lui nu-i trece prin minte să fure şi el. Un altul însă se luptă ca să nu fure. Unuia îi e foame şi spune: „Slavă Ţie, Dumnezeule!", iar altul, când îi e foame, se gândeşte să fure. Diferită este şi măsura rezistenţei, precum şi stăpânirea noastră de sine. Unul este stăpânit mai mult de alţii, altul se stăpâneşte singur mai mult.

O astfel de dezordine se găseşte în toate puterile noastre trupeşti, sufleteşti şi duhovniceşti. Trupul însă este cel mai uşor de împiedicat, pentru că, în realitate, nu are nici simţire, nici voinţă. Vezi o fetişcană care de mică a căzut în păcat, o dată, de două, de trei ori. Acest copil, ca trup, este bolnav în mod evident. Ca urmare a păcatului, în umorile şi în încheieturile organismului său se creează premisele îmbolnăvirii de bunăvoie. Această boală se apreciază sau nu se apreciază după criteriile medicale, se vede sau nu se vede. Adică omul, fiind liber, alege fie tăvălirea în mocirlă împreună cu trupul, fie înduhovnicirea sa în Duhul Sfânt.

Prin urmare, trupul acestui copil se împiedică, pentru că sufletul lui, din cauza neputinţei şi a înclinaţiei spre cădere, alege păcatul. De atunci, cu o precizie aproape matematică, va trăi încontinuu o viaţă nelegiuită. Se poate ca cineva să ajungă şi monah şi să continue să ducă o viaţă cu totul păcătoasă, pentru că sufletul lui a ales boala sa.

Un alt exemplu. Vezi un om care se împotriveşte. Orice i-ai spune, se împotriveşte. Generează astfel înlăuntrul

său o anumită stare, iar apoi împotrivirea îl ajută să supravieţuiască. Copilul meu, îi spui, zi şi tu măcar o dată „da". Dar îţi va răspunde: „Nu pot, pentru că..." Deşi acest „pentru că" îl face să intre în contradicţie cu omul, cu obştea, cu Dumnezeu, cu el însuşi, deşi îl dezbină lăuntric, îl preferă, pentru că s-a învăţat să trăiască împotrivindu-se. Într-un fel asemănător învaţă şi sufletul să trăiască fără Dumnezeu, fără lumină, fără iubire, fără comuniune, să trăiască în însingurare şi în tristeţe.

Ai, de exemplu, o fată care se întristează. Mergi să-i aduci puţină bucurie, dar vezi că se teme ca nu cumva să i se schimbe starea, fiindcă se întreabă cum va mai sta în societate dacă îşi va pierde melancolia? Melancolia o ţine în viaţă. Aşa cum învăţăm să stăm pe acelaşi scaun, tot aşa un scaun pe care şedem sunt şi melancolia noastră, păcatul nostru, egoismul nostru, durerea noastră, orice altceva. Sufletul alege să se programeze singur pe el însuşi.

Unei fete bolnave i-au făcut, odată, o injecţie împotriva tuberculozei şi, în loc să o ajute, fata a paralizat, însă a spus: „Fie numele Domnului binecuvântat!" (Ps. 112, 2). Un monah bătrân de la noi, Gheron Arsenie, s-a dus la oftalmolog, iar medicul i-a spus: „Ai cataractă, dar, când o să orbeşti, te operăm şi te vei face bine." Monahul i-a răspuns: „Doctore, mai bine să mă operez mai repede, ca să scap odată."; „Nu, i-a spus medicul, pentru că s-ar putea să-ţi pierzi vederea. Să mergi când nu mai poţi!"

Când Părintele Arsenie n-a mai putut, a mers la alt medic ca să-l opereze. Acela i-a spus: „Îmi pare foarte rău, dar trebuia să vii cu şase luni mai devreme. Acum nu se mai poate face nimic. O să rămâi orb, pentru că

nu ai cataractă, așa cum ți-a spus medicul tău, ci ai o altă boală." Părintele Arsenie, în loc să se mânie, în loc să se certe cu medicul vinovat, a spus: „Să fie binecuvântat! Știe Dumnezeu! Dumnezeu știe că asta îmi este de folos și l-a orbit pe medic de mi-a pus acel diagnostic greșit." Până la moarte, Părintele Arsenie nu a scos o vorbă împotriva primului medic, nu a avut nici măcar un gând împotriva lui.

Un altul însă pățește un accident, rămâne paralizat și zice: „I-auzi, să rămân paralizat...! Unde-i Dumnezeu? Unde-i iubirea Lui? O să pun să facă Liturghie ca să mă facă bine și, dacă nu mă aude, voi spune că nu există Dumnezeu." Acesta este omul care hotărăște să se facă bine. Modul de înfruntare a bolii lui este foarte omenesc și, în același timp, este un deplin refuz al voii lui Dumnezeu. Omul acesta nu-L acceptă pe Dumnezeu ca purtător de grijă, pe Dumnezeul iubirii, Care îi zidește viața, pe Dumnezeul Care a luat asupră-Și mântuirea sufletului lui și învierea trupului lui „întru înnoirea vieții" veșnice (Rom. 6, 4), ci e atent numai la vindecarea sa. Se împotrivește zicând: „De ce ceilalți pot să alerge, iar eu să zac în patul de boală? Vreau să mă fac și eu bine!" Dar cu acest „vreau" ce rezolvă? Boala va ajunge definitivă. În plus, acest om își pierde sfințenia, cugetul martiric, rangul și poziția de egalitate cu martirii, cununa martirilor și a tuturor sfinților Bisericii noastre și sfârșește prin a fi o făptură care protestează neîncetat, care țipă, plânge, se enervează, se împotrivește, nu iubește, urăște... Dar viața lui ar fi putut să aibă altă înfățișare. Ar fi putut să-și vadă viața ca pe viața lui

Hristos, lumea, ca pe Biserica Domnului, întâmplările, ca pe pânza pe care Domnul o coboară din cer pentru a o ridica din nou (*cf.* F. A. 10, 11-16), ar fi putut să le vadă pe toate ca „bune foarte", dar le-a dat o altă nuanță. Aceasta este o lipsă de echilibru a sufletului. În loc să-L aleagă pe Dumnezeu, își alege distrugerea.

Aceeași clătinare poate să existe și în mintea (τὸ νοερό) omului, în partea lui rațională (τὸ λογιστικό) sau în cea imaginativă (τὸ φανταστικό). În primul caz, când suferă mintea, omul spune una în loc de alta; de exemplu, i se pare că este Napoleon, și numai Napoleon. Dacă nu-i amintești de Napoleon, orice vei vorbi cu el, el va rămâne echilibrat. Altul are neputința localizată în partea rațională – gândurile sunt o boală –, altul, în partea volitivă, iar aceasta e mai rea decât toate. Altul are boala în partea imaginativă: îl vezi, mereu are imaginații. Toate acestea sunt manifestări ale egoului nostru.

Acești oameni pot, cu ajutorul unei educații duhovnicești, mai ales prin smerenie, să ajungă la punctul maxim al propriei lor maturizări sufletești. Dar nu ajung cu toții la aceeași măsură. Fiecare dintre noi își formează viața altfel. Judecata lui Dumnezeu l-a făcut pe fiecare potrivit cu măsurile propriei sale desăvârșiri mântuitoare. Pentru că Dumnezeu știe cum ne vom rândui existența, ne dă măsurile corespunzătoare, și nu după cum ni le imaginăm noi.

Toți oamenii sunt, mai mult sau mai puțin, bolnavi. Unii poate că o știu, alții nu o știu, dar toți sunt aleși pentru Împărăția cerurilor. Nu sunt doar unii sau alții, pentru că toți fierbem în aceeași oală. Numai că se poate

și ca cineva, în egoismul lui, să creadă că e mai bun sau mai desăvârșit, mai matur sau mai sănătos decât celălalt.

Prin urmare, de vreme ce toți oamenii sunt chemați, de aceea ei și sunt puternici. Așadar, obiectul luptei noastre nu este depășirea alcătuirii noastre sufletești, a stării noastre, a moștenirii noastre, a sănătății noastre, pentru că atunci ne vom asemăna cu cei care se luptă să-și depășească firea: să prevadă când se va declanșa un cutremur, cum să scape din incendii ș.a. Însă, se poate să stingi focul și să scapi, dar apoi să mergi undeva, să aluneci, să cazi și să mori. Să nu încercăm să le depășim pe toate câte ni le-a dat Dumnezeu, fiindcă acestea sunt elemente necesare pentru mântuirea noastră.

Din fericire, există oameni care, în loc să se certe cu firea lor, cu sănătatea lor, cu boala lor, cu problemele lor, le primesc pe toate acestea ca pe niște daruri dumnezeiești și le folosesc pentru desăvârșirea proprie și astfel se sfințesc. Așa erau și nebunii întru Hristos. Sfinții din această ceată au avut dezechilibre, greutăți, probleme în latura volitivă și în cea rațională a sufletului și, într-un anume fel, au fost ajutați de calea nebuniei întru Hristos. Biserica i-a primit datorită smereniei lor.

Dar noi ce facem? Stareţul îi spune ucenicului: „Du-te, copilul meu, să lucrezi la bucătărie, nu faci față la vizitatori! Având de-a face cu ei, o să te pierzi!"; sau: „Nu sta să faci rugăciune patru ore, pentru că o să te tâmpești!" Dar ucenicul nu primește cuvântul. Un altul însă este potrivit pentru a-i primi pe vizitatori sau se roagă douăzeci și patru de ore și este foarte sănătos. Îi spui altuia: „Să nu plângi, să nu vrei să ai tânguirea

inimii, pentru că ești bolnav!" Cu toate acestea, nu recunoaște că e bolnav și, de aceea, îți răspunde: „Dar atunci de ce Sfântul Nichita Stithatul, Sfântul Grigorie Teologul, Sfântul Isaac Sirul spun să avem lacrimi? Vreau să am și eu lacrimi!" Nu îndrăznești să-i mai spui nimic. Dacă o faci, te va scoate din inima lui în aceeași clipă, te va urî, va crede că nu-l iubești. Ochii lui o să scoată, desigur, lacrimi, dar vor fi lacrimi omenești.

Prin urmare, fiecare dintre noi poate să-și ducă propria luptă. Și nebunii întru Hristos au putut, și au făcut ceva duhovnicesc pentru că s-au acceptat pe ei înșiși așa cum erau. În vremea noastră, nebunia aproape că a dispărut ca formă de sfințenie, deși nebuni, în înțelesul comun al cuvântului, există foarte mulți, chiar și la Sfântul Munte, pentru că oamenii nu se acceptă pe ei înșiși. Fiecare caută să se scuture de el însuși. În loc să ajungă un răzvrătit împotriva diavolului, se răzvrătește împotriva sa[1].

Îi spui cuiva: „Copilul meu, mănâncă!", și el îți răspunde: „De ce să mănânc? Hristos spune să postim!" Din acea clipă, chiar dacă-ți vei vărsa sângele pentru el, dacă-ți vei da inima pentru el, dacă vei coborî arhangheli din cer, tot nu-l vei putea ajuta, pentru că el a hotărât să se mântuie singur pe el însuși, trăgându-se de păr ca aceia care se înecă, în cazul de față postind. Nu vrea ca Biserica să-l mântuiască.

Altuia îi spui: „Copilul meu, ești întristat, ești obosit, ești slăbit, ia un medicament!" Iar el îți răspunde: „Așa

[1] Gheronda Emilianos nu se referă la lepădarea de sine pe care o poruncește Hristos, ci la evitarea nemulțumirii față de propria stare.

deci, sunt un dezechilibrat?" Ce trebuie să faci? Să-i spui: „Nu, copilul meu, ești foarte isteț, ai înțelepciunea tuturor veacurilor și a tuturor înțelepților!" Dar, din acea clipă, el și-a scris istoria. Această împotrivire dovedește că el nu acceptă nici autoritatea ta, nici smerenia, nici pe Hristos ca purtător de grijă, nici pe Duhul Sfânt, Cel care aduce roade în existența lui. Îl interesează numai judecata lui personală, propria sa autoritate și îngrijirea trupească a sinelui său de către alții, recunoașterea și judecata omenească. Dacă un pom ar putea deveni înger, atunci ar putea și el să ajungă un sfânt.

Nebunii întru Hristos au avut probleme, așa cum avem cu toții, dar nu s-au împotrivit problemelor lor, nu au vrut să fie izbăviți de propria moștenire și de rănile lor sufletești. I-a interesat să le transforme în trepte pentru a merge în Cer. Și au reușit! Nu există om care să nu poată ajunge sfânt. Dar nu ajungem pentru că nu vrem să acceptăm ceea ce suntem. Vrem să ascundem sinele nostru, să fim altceva. Nebunia era starea firească a acestor oameni, dar, pentru că pare o formă extremă de asceză, mulți doresc să ajungă nebuni întru Hristos. Dar unii ca aceștia sunt nebuni de-a binelea și nu pot ajunge nebuni întru Hristos. Sunt atrași de extreme, și nu de sfințenie. Sunt atrași de o idee, de o ideologie, și nu urmează nebunia ca o alegere a vieții lor.

După toate acestea, puteți înțelege cât de problematică devine sfințenia omului. Nu pentru că sfințenia n-ar fi realizabilă, ci pentru că oamenii nu o acceptă. Ca să ajungă acolo, au nevoie de o alcătuire specială a vieții, de smerenie. Desigur, rezultatul îl știe Dumnezeu, și nu

noi, oamenii. Dar noi ce facem? Aprindem focul credinței, dar nu vrem să ardem în el, adică să ne lepădăm de noi înșine.

Omul se naște lovit, rănit, dar nu vrea să fie rănit. Răul nu se află, desigur, în rană, ci se află în voia noastră, în mândria noastră. Un exemplu: îl vezi pe cutare că îl invidiază pe fratele său, pentru că are brațe puternice și lucrează. Invidia este o boală. Îi spui: „Fă asta, pentru că, făcând lucrul acela, n-o să sporești!"; „Nu!", îți răspunde. Le vrea pe acelea pe care nu le are, dar, astfel, toată viața îi va fi o furtună. Nu-L alegem pe Domnul ca Dumnezeu al nostru, ci ne alegem pe noi înșine.

De asemenea, la slujire, îmi voi accepta boala și voi spune: „Părinte Stareț, de mic am trăit ca un puf, și nu ca un om! Mama nu mă lăsa să-mi spăl nici farfuria și m-a netrebnicit pentru toată viața. Numai ce bag mâna în apă, mă și umplu de bube." E de înțeles, dar să nu credeți că este o stare sănătoasă. Trebuie să mă străduiesc să ajung om. Să pot să alerg, să pot să obosesc, să asud, să ajung făcător de corturi, țăran, să ajung orice aș putea ajunge.

Am o boală de stomac și nu pot să mănânc. Ce voi face? Nu voi mânca. Dar dacă pot să-mi obișnuiesc stomacul să mănânce ceva, atunci trebuie să o fac, așa încât să nu fiu un rob al pântecelui, ci un stăpân al lui. Să găsesc o modalitate ca să nu am nevoie de îngrijirile celorlalți, să nu am nevoie să aibă grija mea. Dar toate acestea la măsura putințelor mele. Adică mă voi strădui să-mi dobândesc sănătatea la care poate ajunge organismul meu, pentru că nu e cu putință să reușesc orice. De asemenea, nu e cu putință să-mi corectez orice greșeală. Voi recunoaște ceea

ce sunt: am fost neatent și m-am netrebnicit trupește. Voi accepta că am ajuns netrebnic și voi face ce pot.

De exemplu, cineva nu-și poate mișca mâinile. Merge în Atena, găsește un fizioterapeut, face exerciții, își aduce acasă aparate și, încet-încet, începe să se miște. Așa trebuie să facem și noi în viața noastră de zi cu zi. Să nu fim făpturile netrebnice pe care Stareţul trebuie să le legene! Trebuie să ajungem folositori, să slujim trupul lui Hristos, să putem asuda pentru ceilalți.

În privința legăturilor noastre cu ceilalți, cel care nu acceptă un cuvânt, care nu poate face contrarul a ceea ce crede sau care nu poate trăi când în jurul lui plutește neadevărul, minciuna, înșelăciunea, păcatul, răutatea – unul ca acesta este bolnav. Este bolnav cel care nu poate să trăiască în gălăgie, în rutină, în singurătate, în societate, oriunde. Să nu fim ca acele păpușele pe care oamenii le pun în vitrină și alții își scot pălăria în fața lor! Așa ajungem de multe ori. Nu! Ci, pe cât putem și pe cât suntem în stare, să fim oameni vii!

Iubirea pe care o găsim în mănăstire nu trebuie să ne netrebnicească, ci să ne îndemne la o viață cu tonus, așa încât să ajungem mereu mai buni și mai desăvârșiți, pentru că aceasta ne ajută în viața duhovnicească. Tot ce întâlnim în calea noastră este de la Dumnezeu. Dar ceea ce este nepotrivit și egopat, aceea este potrivnic lui Dumnezeu. Să ne lepădăm de noi înșine în orice situație, iar atunci Dumnezeu va fi întreg al nostru!

4

LEGĂTURA DINTRE GÂNDURI ȘI BOLILE TRUPEȘTI ȘI SUFLETEȘTI*

De obicei, omul are un vis al vieții lui, a cărui împlinire o urmărește până la moarte. De exemplu, sunt monah și visez să ajung misionar. Sau, ești misionar și vrei să ajungi monah. Sunt monah în chinovie și vreau să ajung pustnic. Un altul este pustnic și vrea să ajungă monah în chinovie. Dar cine a intrat într-o obște de oameni și de îngeri, într-o obște monahală, cine a acceptat calea sfințeniei nu are gânduri și nici vise ale vieții sale, ci a semnat că s-a hotărât și că vrea să ajungă sfânt. Cu toate acestea, între hotărârea cuiva de a ajunge sfânt și împlinirea hotărârii există o distanță. Această distanță depinde de vehiculul în care urcăm sau nu urcăm, și acesta este egoul.

Odată, Sfântul Paisie Aghioritul a vizitat o mănăstire, iar Stareţul l-a rugat să spună un cuvânt monahilor, pentru că aveau gânduri. Atunci Sfântul Paisie a privit mânios și a spus: „În Serbia sunt îngropați nenumărați

* Catehеză ținută la Sfânta Chinovie „Bunavestire a Maicii Domnului", în 06.12.1979.

oameni sub dărâmăturile cutremurelor, și călugării au gânduri? Lumea se chinuie de naufragii, de boli, de foamete, cu adevărate probleme, înfruntă zdruncinături, familiile se destramă, împărățiile cad, regimurile statale se schimbă, spitalele sunt pline de bolnavi, dintre care cei mai mulți au cancer, iar călugării au gânduri?"

Avea dreptate Sfântul Paisie! Dar de ce avem gânduri? Mai întâi, din cauza neghiobiei; în al doilea rând, din cauza impresiei foarte naive că părerea noastră trebuie să fie ascultată, din cauză că „știm ce e viața". La mănăstire însă, nu știi nimic. Singurul lucru pe care îl știi este că ești un păcătos. Cu toate acestea, vrem să ne impunem celorlalți, să simțim că suntem vii. Din această cauză, orice ne-ar spune ceilalți, avem gânduri. Dar gândurile sunt o boală sufletească sau duhovnicească. În cel mai bun caz, cine are gânduri este un sat fără câini. Se poate ca și sfinții să fi avut gânduri, dar acestea nu i-au influențat, rămâneau afară.

De exemplu, te rogi și spui: „Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește-mă pe mine, păcătosul!" Atunci vicleanul te săgetează cu gânduri, dar rămân în afara ta, ca și cum ai fi înconjurat de o fortificație. Dacă însă va găsi înlăuntrul tău dorința, ideea sau voia corespunzătoare, atunci gândurile intră înlăuntrul tău. Așa cum paratrăsnetul atrage trăsnetul, tot așa se întâmplă și cu gândurile noastre, fiindcă dinlăuntru ies, zice Hristos, pofta, materia gândurilor, visele, clocotele și schimbările noastre sufletești (*cf.* Mc. 7, 21-23).

Se poate ca și sfinții să fi avut la început gânduri, dar, la un moment dat, au zis: „Voi ajunge sfânt, sau mă

voi chinui toată viața cu gândurile? Voi merge înainte, sau înapoi? La munte, sau în prăpastie?" Și au preferat aerul de munte, au ajuns sfinți. S-au străduit să nu aibă gânduri, pentru că gândurile, de regulă, le vârâm noi, le vrem, ne pierdem echilibrul dacă nu le avem. Având gânduri, trăim. Gândurile dau conținut egoului nostru pentru a se susține. De aceea, când un om vrea ceva, găsește întotdeauna justificări ca să-și susțină dorința.

În astfel de situații, când omul are gânduri, Dumnezeu îi dă boli și necazuri. De ce? Ca să aibă ceva de care să se ocupe, ceva de care să se scârbească. Gândurile nu pleacă, bineînțeles, dar înțelegi, încet-încet, că, având gândurile tale, nu te vindeci de boală, medicamentele nu te ajută, și așa alergi la Dumnezeu. Ceri să ți se facă maslu, agheasmă, să se roage Maicii Domnului sau la sfântul care are harisma vindecării bolii de care suferi și, încet-încet, intri iarăși în legătură cu Dumnezeu și îți uiți egoul.

În toate bolile există un anumit traumatism. Strădaniile de vindecare a bolilor, sufletește sau trupește, urmăresc refacerea de pe urma traumatismului. Otrava bolii iese cu otravă. Trauma organismului este o pierdere a continuității pielii, mușchilor, în funcție de traumatism. Medicamentele și strădaniile medicilor, precum și sfaturile lor, urmăresc să oprească cursul bolii, chiar și la nivel de amintire, în cazul bolilor sufletești serioase. Cu alte cuvinte, creăm o altă rană cu altă fracturare a personalității, ca să izbutim unificarea puterilor trupești și sufletești, dat fiind că acestea depind una de cealaltă.

De cele mai multe ori, bolile se datorează neputințelor sufletești. Pe unul îl doare capul pentru că s-a îndrăgostit

de o fetișcană, iar ea l-a părăsit; sau dorea să ajungă general, dar l-au făcut caporal, a vrut să fie recunoscut în anturajul său, dar nu l-au recunoscut. Întristarea lovește de îndată, de exemplu în stomac. Omul merge la doctor, i se prescriu medicamente, care, în esență, urmăresc oprirea cursului bolii sufletești, și de aceea au în compoziție, pe lângă alte substanțe, și unele care produc calmarea nervilor și somn. Medicii vor să-i facă pe bolnavi să-și uite trecutul și să trăiască o viață nouă. În continuare, cu cât bolnavii se îndepărtează de rădăcină, de viața de mai înainte, cu atât devin alți oameni, iar boala li se vindecă, pentru că a fost îndepărtată cauza. În acest fel, medicii produc o deviere a cursului vieții, generează ceva nou.

Prin urmare, după ce mă vindec, se poate ca boala să reapară? E valabilă și aici aceeași lege care guvernează și viața duhului. Să presupunem că sunt un mare păcătos. Mă prinde Dumnezeu, îmi iartă păcatele și mă face un om plin de har, făcător de minuni. Îmi ridic mâinile și fac ca nu numai șuvoaie de apă să se reverse din cer, ci și stelele să se pogoare pe pământ. Dar îndată ce elementul unificator al omului vechi, numit ego, devine iarăși obiectul atenției mele, de îndată ce îl sărut din nou, de îndată ce îl îmbrățișez din nou, mă întorc la patimile mele, pierd harul dumnezeiesc. Tot așa se petrece și cu cei bolnavi trupește și sufletește.

Când omul revine la vechile lui concepții, idei, moduri de reacție, dorințe, pretenții, atunci el se îmbolnăvește din nou. De exemplu, am fost în tabără și, pentru că eram favoritul șefului grupei mele, credeam că voi fi favoritul întregii tabere. Acolo însă, am văzut că erau

două sute de copii, un director și un adjunct străini. Ce sunt eu acolo? Nimic. La început, o să mă pierd cu firea, mă voi zăpăci, iar apoi voi începe să mă împotrivesc. Astăzi nu mă trezesc, mâine o să mă doară capul și rămân în cameră. Ceilalți mă caută, vin și mă găsesc. Astăzi am izbutit să atrag puțintică atenție din partea taberei. Îmi trece prin minte că și directorul ar putea să vină să mă vadă. Dacă nu vine, a doua zi mă va durea și stomacul. Vine medicul, mă consultă, își face probleme ca nu cumva să fie o problemă respiratorie, și nu stomacul, pentru că durerea iradiază. Dar dacă e ceva grav? Directorul este informat și hotărăște să vină. Atunci mă fac bine – în mod miraculos, ar putea zice cineva.

Așa mi se scurg zilele. Când reușesc uneori să-mi depășesc problema și să înțeleg că ceea ce are valoare pentru mine este uitarea, să nu-și aducă aminte de mine, atunci voi deveni un om nou. „Ales-am a fi mai degrabă lepădat în casa Dumnezeului meu", zice Psalmistul (Ps. 83, 11). Când îmbrățișez dorința de a nu-și aduce aminte nimeni de mine, de a nu se gândi nimeni la mine, de a nu mă iubi nimeni, atunci vine și dezlegarea problemei mele. Mi se schimbă sinele, mă înnoiesc, mă refac, rugăciunea mea prinde aripi, simt că îi iubesc pe toți, sunt sociabil, trăiesc slujbele.

După înnoirea mea, dacă, din întâmplare, revin la cele vechi și doresc ceea ce doream înainte, atunci se reface legătura. Așa cum locomotiva trage vagoanele, tot așa și vechiul meu sine, care poartă greutatea trupului, atrage la el omul cel nou și, atunci, omul nou se învechește iarăși.

Tocmai de aceea copiii care sunt iubiți sau au fost iubiți mult în viață sunt, de obicei, persoane cu probleme. De ce? Pentru că s-au învățat să își slujească egoul. Desigur că nu toți copiii, ci depinde și de echilibrul părinților. În familiile de odinioară, când aveau un copil, se purtau cu el cu dragoste și libertate, dar și cu asprime.

Să luăm un exemplu recent de-al nostru. Un tânăr, încă mirean, deși era bucuros și zâmbăreț, când veneau la mănăstire străini suferea adeseori de dureri de cap. Într-o zi, sună telefonul și de la mănăstirea vecină suntem informați că vine la noi un ieromonah străin. Până atunci tânărul nostru se simțea foarte bine. Îndată ce i-am spus că vine un străin din Elveția și că trebuie să meargă să-i deschidă și să-i ofere o tratație, l-a apucat de îndată durerea de cap. De ce? Pentru că de mic a vrut să învețe limbi străine, dar, pe vremea lui, oamenii nu învățau limbi străine, în Grecia nu se aflau străini. El voia să învețe, pentru că tatăl lui fusese în străinătate și îi spusese cum trăiesc străinii. În cele din urmă, n-a avut ocazia să învețe limbi străine, obiceiul epocii sale l-a târât după sine. Așadar, când venea un străin, el își aducea aminte de visul său. Plecau străinii, îl uita. Vedeți? Dezlegarea și continuarea. Biserica însă reușește să-l unifice pe omul fărâmițat.

Chiar și un gând firesc, care, în viața de zi cu zi, nu e rău, este o fărâmițare a persoanei unificate lăuntric. Gândul este firesc, pe de o parte, dar, dacă îl ai, cum te vei putea ruga? Dacă satana vrea să te ispitească pentru că trăiești în curăție, n-o să-ți spună să desfrânezi, pentru că

vei răspunde: „Mergi înapoia mea, satano!" (Mt. 16, 23). Dar, dacă îți va spune: „Te caută Starețul!", de îndată îi vei da atenție. Cu toate că este un gând firesc, reprezintă o fărâmițare a sinelui nostru și pierdem rugăciunea. Nu numai păcatul sau egoismul ne fărâmițează, ci și orice altceva. Când începe cineva să se întoarcă spre Dumnezeu, trebuie să-și țină cu tărie persoana unificată. Chiar și natura ne poate fărâmița. Dacă vedem un peisaj frumos, flori multicolore, păsări cântătoare, raze de soare care se oglindesc în mare, îndată se produce o fărâmițare a existenței noastre.

Dar oare se poate ca această fărâmițare să nu se producă cu noi, monahii? Dacă nu se poate, atunci ce putere are Dumnezeu, de vreme ce monahul a fost chemat la viața monahală tocmai pentru aceasta? „Să-L iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, și din tot sufletul tău, și din tot cugetul tău, și din toată puterea ta", zice Sfânta Scriptură (Lc. 10, 27). Ce înseamnă aceasta și pe temeiul cărui principiu Biserica prețuiește mai mult fecioria decât căsătoria? O preferă, ca să nu existe fărâmițările firești ale vieții de familie. Când Scriptura vorbește despre un om căsătorit – „femeie mi-am luat și nu pot să vin, perechi de boi mi-am cumpărat" (Lc. 14, 19-20) –, acestea nu sunt lucruri ale firii?

Sigur că Dumnezeu nu poate să facă nimic dacă omul nu vrea. Dar, dacă vrea, atunci pe toate le face Dumnezeu. Un singur lucru nu poate să facă: să ne lipsească de voință.

Să presupunem că tu, care ești înalt, învățat, un om „duhovnicesc", în adâncul sufletului vrei să ajungi

arhondar, ca să te vadă vizitatorii. Vine Anul Nou[1], şi auzi: „O să duci gunoaiele la tomberon!" Atunci vii, plin de împotrivire, şi îmi spui că nu poţi să faci asta, şi aduci multe îndreptăţiri: şalele tale, stomacul, că la noua slujire nu poţi să te rogi. Toate câte le spui sunt corecte, dar eu insist. Atunci te întuneci, simţi o înăbuşire, o greutate. Nu te interesează ce-ţi spun eu, ci te interesează să scapi de greutatea noii slujiri.

Un alt exemplu. Mergi undeva şi simţi că vei avea multe greutăţi. La un moment dat însă, îţi spui: „Facă-se voia lui Dumnezeu, las' să ajung un gunoi! Voi face ce îmi spune celălalt." De îndată simţi înlăuntrul tău o bucurie. Te doare capul? O să-ţi treacă. Eşti bolnav cu stomacul? Durerea o să treacă. Ai probleme cu inima? Vor trece. Astfel de situaţii se întâmplă de multe ori, în fiecare zi, e de ajuns să avem sinceritatea de a le vedea.

De aceea se spune că nu există un Dumnezeu, ci doi: adevăratul Dumnezeu şi imaginarul „ego", care este pentru fiecare om un dumnezeu.

Dumnezeu ne poate izbăvi prin curăţire şi nepătimire de acest dumnezeu al nostru şi ne poate transforma în îngeri, de ajuns fiind să vrem să ne izbăvim de patimi. Să lăsăm sinele nostru în mâinile lui Dumnezeu, ca să ne modeleze aşa cum socoteşte El, şi atunci „toate le vom putea întru Hristos, Cel ce ne întăreşte" (Flp. 4, 13)!

[1] Cu ocazia Anului Nou, în chinoviile din Sfântul Munte se schimbă slujirile încredinţate monahilor pentru o perioadă de un an.

5

BOALA CA FAPT DUHOVNICESC*

Copiii mei, am vrut să vin de Naşterea Domnului la mănăstirea voastră! Voi v-aţi bucurat, desigur, pentru că am venit cu patruzeci de zile mai repede, m-am bucurat şi eu, dar în această bucurie pluteşte o umbră. Faptul că m-aţi făcut să vin din cauza bolii Maicii Stareţe este înfrângerea voastră. Acest fapt arată fie că nu aţi primit aşa cum ar fi trebuit boala ei, fie că nu m-aţi lăsat să am în voi deplină încredere şi am vrut să fiu mai mult alături de voi acum, că Maica Stareţă s-ar putea să plece la spital. Cred că este o înfrângere pentru voi, fiinţe afierosite lui Dumnezeu, să aveţi nevoie de asistenţă omenească. Bolile sunt un moment critic şi pentru bolnav, dar şi pentru cei apropiaţi lui.

Când aţi aflat că Maica Stareţă s-ar putea să plece iarăşi în Atena pentru problemele ei de sănătate, v-aţi gândit la toate, aţi plâns, aţi suferit, v-aţi dus prin toate

* Cateheză ţinută la Sfânta Chinovie „Bunavestire a Maicii Domnului", în 08.11.1975.

colțurile mănăstirii, chiar și la spălătorie, ca să vă rugați, dar nu v-ați gândit la un singur lucru: că sănătatea ei se află în mâinile lui Dumnezeu și că Dumnezeu, pentru un timp sau definitiv, o va aduce iarăși lângă noi. Nu v-ați gândit că boala este o cercetare a lui Dumnezeu și un urcuș al nostru la tronul Lui, de unde El ne cearcă inimile și rărunchii (*cf.* Ps. 7, 10; Ier. 17, 10). Astfel, atitudinea voastră a fost, pe de o parte, mișcătoare, datorită iubirii pe care ați arătat-o față de Maica Stareță, dar, pe de altă parte, a dovedit lașitatea și mentalitatea voastră omenească. Și oamenii din lume se plâng când se îmbolnăvesc cei apropiați ai lor. Și oamenii din lume îi iubesc pe semenii lor care se îmbolnăvesc. Prin urmare, atitudinea voastră a fost foarte omenească.

Nu știu de ce, în momentele de boală, de ispite și de dificultăți, nu ne gândim cât de aproape de noi și împreună cu noi sunt Dumnezeu și sfinții. Ați remarcat ce spunea citirea de la masă despre arhanghelii Mihail și Gavriil? Lângă un metoc al mănăstirii Dohiariu se găsea un stâlp vechi, iar pe vârful lui scria: „Cine mă va lovi în vârf va găsi mult aur"[1]. Adică vei găsi comoara, mai ales o să găsești cunoștința dumnezeiască, și ți se va deschide mintea ca să înțelegi cele spuse.

Trecătorii aruncau cu pietre în vârful stâlpului, fără să observe că vârful își contura umbra pe pământ. Pe cât e de ușor să-ți freci un picior de celălalt, pe atât de ușor era să atingă umbra vârfului fără să arunce cu

[1] *Cuvânt la soborul Sfinților Arhangheli*, în: *Marele Sinaxar al Bisericii Ortodoxe* (în lb. greacă), vol. 1, Atena, 1999[6], p. 233.

pietre spre vârful lui și să sape, pentru a găsi comoara sau pentru a găsi ceea ce voia să le spună Dumnezeu.

Tot așa suntem și noi. Vedem probleme, dificultăți, privim la înălțimi și nu vedem cât de prezenți sunt sfinții în mijlocul nostru, împreună cu îngerul nostru păzitor și cu toți sfinții și arhanghelii. Dar, mai ales, este prezent Dumnezeu Însuși, Care devine un trup cu trupul nostru cel pământesc și un sânge cu sângele nostru și cu toate picăturile noastre de sânge, care uneori sunt neprihănite, alteori sunt păcătoase, alteori adăpate cu substanțe otrăvitoare și aducătoare de boală, iar alteori sunt pline de sănătate. Dumnezeu devine una cu noi, sfinții și îngerii sunt una cu noi! Și totuși, noi îi vedem ca fiind atât de departe.

Bolile, ispitele, mai ales cele neașteptate, apar adeseori în viața noastră. De aceea, în astfel de cazuri, în primul rând nu trebuie să uităm că în acest fapt neașteptat Se ascunde Dumnezeu. În al doilea rând, să nu vedem acest fapt ca pe o dificultate, ca pe ceva care trebuie evitat. În al treilea rând, să nu-l vedem ca pe ceva de care nu putem scăpa. Putem, desigur, să scăpăm, dar la mijloc este problema dispoziției noastre și a scopului pe care îl schimbă Dumnezeu.

Pe cât de ușor este ca cineva să lovească în clopotul de la poartă și să-i deschideți, pe atât de ușor este și pentru Dumnezeu să bată din palme și să plece boala, ispita și orice altceva. Ajunge ca noi să nu ne neliniștim, așa cum se întâmplă de obicei, să nu avem voie proprie și, mai ales, să nu gândim omenește. Adică să nu fim apăsați sau absorbiți de dorința de a ne vindeca sau de a ne izbăvi de

ispite sau de frica de ispite și de boală sau de frământarea legată de gravitatea bolii. Să le înfruntăm pe toate acestea ca pe ceva foarte firesc! Așa cum vedem toate lucrurile din natură, soarele, luna, munții, tot așa să le vedem și pe acestea, în mod firesc, în trecerea noastră prin viață.

Dacă, atunci când suntem bolnavi, săpăm puțin sub picioare, în loc să aruncăm cu pietre în cer, se poate să dăm imediat peste izvorul vindecării noastre, ajunge ca Dumnezeu să vrea asta. Noi doar să ne încredințăm în mod deplin lui Dumnezeu, să nu simțim că ni se întâmplă ceva, să nu fim îndurerați, să nu fim strâmtorați, să nu ne îngrijorăm, să nu nădăjduim, să nu deznădăjduim, ci să ne încredințăm în mâinile lui Dumnezeu!

Există oameni care aproape că nu cred că se pot face bine sau că pot scăpa de ispita lor sufletească sau duhovnicească, iar martiriul lor este înmiit. Mai sunt alții care cred că Dumnezeu îi va face în mod sigur bine. În realitate, aceasta nu este credință, este voie omenească, pentru că sunt dezmințiți și duși la un rezultat opus.

Să credem cu adevărat și deplin mai ales în prezența Maicii Domnului! Dar să credem că sunt gata să ne ajute și Sfântul Nectarie, care este un sfânt contemporan, Sfinții Arhangheli, sfântul pe care îl avem în inima noastră, Însuși Domnul Iisus Hristos, Apostolii, ale căror veșminte sau umbră făceau vindecări și minuni, izbăveau de gânduri, de demoni și de ispite (*cf.* F. A. 5, 14-16).

Să pășim cu totul liberi, cu totul izbăviți de dorințe și pofte, de temeri și nădejdi! Să fim ușori, cu conștiința că ne aflăm pe aripile Duhului, și nu să avem impresia că se întâmplă ceva în viața noastră! Dacă Dumnezeu vrea,

mă pot face bine în mod miraculos sau să mor peste două luni. S-ar putea să înviez din mormânt ca să mor mai târziu, ca Lazăr, după optsprezece ani[2]. Dar, dacă Dumnezeu vrea să trăiesc, voi trăi ani mulți și o să-L slujesc, pe El și lucrarea Lui. Toate țin de Dumnezeu. Pentru noi, „fie că trăim, fie că murim" (Rom. 14, 8), fie că rămânem, fie că putrezim, este același lucru. Ceea ce are importanță este Dumnezeu. Așa trebuie să gândim noi, care, cu rasa și cu camilafca noastră, suntem ceva inexistent pentru lume, ceva cu totul osebit, ceva care are, în realitate, garanția în Cer.

Să-I mulțumim Domnului, nu atât pentru bolile de care ne-a izbăvit vremelnic sau definitiv, nu pentru patimile din care ne scoate, nu pentru minunile pe care le poate face cu noi, nu pentru renașterile pe care le poate săvârși în sufletele noastre, cât pentru faptul că Schima noastră arată că numele noastre „au fost scrise în ceruri" (Lc. 10, 20)! Acesta este cel mai important lucru pe care îl avem!

Prin urmare, dacă suntem aleși de Dumnezeu și scriși în ceruri, să pășim, să gândim și să dormim fără să ne apese nimic înăuntrul nostru, fără să ne zdrobească nimic, fără să așteptăm nimic, decât definitiva desființare a hotarelor! Atunci Dumnezeu nu va mai fi ceva pe care îl așteptăm, ci pe care îl avem ca o proprietate de neînlăturat, văzut cu ochii noștri. Când vom fi cu toții numai ochi, așa cum sunt sfinții și îngerii,

[2] *Pomenirea mutării moaștelor sfântului și dreptului Lazăr*, în: Ierom. Macarie Simonopetritul, *Noul Sinaxar al Bisericii Ortodoxe* (în lb. greacă), vol. 2, Ed. Indiktos, Atena, 2009², p. 196.

când trupurile noastre vor dori cu putere duhovnicia și veșnicia, vom fi așa cum ne vrea Dumnezeu.

Să-I mulțumim lui Dumnezeu pentru că numele noastre au fost scrise în ceruri, pentru prezența Lui în noi! Un astfel de înțeles să aibă și privegherea pe care o vom face deseară în cinstea Sfântului Nectarie, care e un sfânt de curând canonizat și care este atât de aproape de oameni! Dumnezeu, prin harul Său și prin dumnezeiasca Sa iconomie, trimite din vreme în vreme astfel de sfinți, încât să existe întotdeauna sfinți recenți, aproape și foarte aproape de popor și de inima poporului. Să-I mulțumim așadar lui Dumnezeu, cu dorința și dispoziția ca întreaga noastră viață să fie o astfel de priveghere și o astfel de mulțumire!